

Politika socijalnog uključivanja žena koje preživljavaju partnersko nasilje u Bosni i Hercegovini

Nada Golubović,
"Udružene žene" Banja Luka

Projekt financira
Evropska unija

Beograd, 8.studeni 2012.

ANALIZIRANA DOKUMENTA I PROPISI

Organizacije:

“Prava za sve” iz Sarajeva

“Lara” iz Bijeljine

“Caritas – Prihvatilište za žene i djecu u nevolji” iz Mostara

Saradnice – konsultantice:

Nina Karadžinović - pripremila analizu pravnih propisa Bosne i Hercegovine sa aspekta prava žena;

Mirna Dabić - izradila finalni izvještaj kvalitativne analize fokus grupa i intervjuja.

Analiza je obuhvatala detaljno sagledavanje odredbi propisa sa ciljem utvrđivanja zastupljenosti ranjivih grupa žena kao subjekata prava.

- Analiza pravnih propisa i strateških dokumenata obuhvatila je **73 pravna i politička dokumenta** iz nadležnosti državne, entitetske i, u nekoko slučajeva, kantonalne zakonodavne vlasti u oblastima:

porodičnih odnosa,

socijalne zaštite,

stambenog zbrinjavanja,

zaštite djece,

zdravstvene zaštite,

obrazovanja,

zapošljavanja,

sprečavanja nasilja,

zabrane diskriminacije i

pristupa pravdi za žrtve nasilja i diskriminacije.

- Analizirani pravni propisi, kao ni politički dokumenti, **ne prepoznaju niti definišu** žene žrtva nasilja kao subjekte prava ili posebne socijalno isključene kategorije.
- **Generalno govoreći žene žrtve nasilja prava na socijalno stanovanje, zapošljavanje, brigu o djeci i pravnu pomoć mogu ostvariti samo posredno, po osnovu kategorizacije kao „lica u stanju socijalne potrebe“, odnosno na osnovu nivoa prihoda, invaliditeta, kao trudnice/porodilje, itd.**

OPŠTA PREPORUKA:

- Neophodno je da zakoni o socijalnoj zaštiti, kao i svi drugi zakoni koji predstavljaju osnov za realizaciju prava, posebno, ali ne **ograničavajući se na**, prava na **zapošljavanje, stanovanje, brigu o djeci i pristup pravdi, prepoznaju žrtve rodno zasnovanog nasilja kao korisnice zaštite i prava pri ostvarivanju svih identifikovanih potreba,**
- te da ih na adekvatan način **uvrste kao korisnice i subjekte prava u socijalno-ekonomskim politikama koje se kreiraju na lokalnom nivou,**
- kao i da im **omoguće povlastice i beneficije** prilikom, između ostalog, ali ne **ograničavajući se na**, **zapošljavanja, stanovanja, brige o djeci i pristupa pravdi.**

- **Iskustva ispitanica** u rješavanju ključnih egzistencijalnih pitanja po napuštanju nasilne zajednice ukazuju na alarmantno diskriminatorno ponašanje institucija u primjeni porodičnih i socijalnih zakona.
- U terensko istraživanje je uključeno **99 žena** koje trpe ili su preživjele nasilje od kojih je većina izložena marginalizaciji i po drugim osnovama: pripadnice su romske nacionalne manjine, žene sa invaliditetom, majke djece sa posebnim potrebama, prognanice, raseljene osobe i žene starije životne dobi. Različite su starosne dobi i obrazovanja (bez škole, nepotpuno osnovno obrazovanje, osnovno, srednjoškolsko, univerzitetsko obrazovanje) sa različitim iskustvima nasilja i izlaska iz nasilne porodične ili partnerske zajednice.

- Veoma često su žene žrtve nasilja i njihova djeca obespravljani u podjeli (porodične/bračne) imovine i realizaciji prava na izdržavanje čime su dovedeni u opasan rizik od siromaštva i marginalizacije.
- **Posljedice** koje nezaposlenost, nedostatak adekvatnog mjesta za stanovanje, nedostatak uslova i podrške za brigu o djeci i otežan pristup pravdi imaju na poboljšanje (ili pogoršanje) položaja žena žrtava nasilja su vrlo usko povezane, i ne mogu se u svakom slučaju jasno razgraničiti.

- U cilju smanjenja rizika od siromaštva žena i njihove djece od posebne važnosti za odluku žene da napusti nasilni odnos, pored zapošljavanja i brige o djeci, prepoznaju se **različite forme podrške, između ostalog i:**
 - **Obezbjeđivanje stanovanja**, od privremenog smještaja u sigurnom okruženju (ženska skloništa, sigurne kuće za žene), preko stanovanja u prelaznom periodu, do nalaženja novog doma i finansijske pomoći/olakšica za troškove stanovanja...

- Gradovima i općinama Hercegovačko-neretvanske županije poslale smo upitnike o socijalnim davanjima u 2010. godini. Ovo je primjer njihovih odgovora, a situacija nije drugačija ni u drugim gradovima u BiH:

Da li grad/općina sredstvima iz proračuna pomaže:

	Čapljina	Čitluk	Jablanica	Konjic	Mostar	Neum	Prozor-Rama	Stolac
a) Skloništa za žene	NE	NE	NE	NE	DA	NE	NE	NE
S koliko sredstava godišnje?	/	/	/	/	*	/	/	/
b) Psihološku podršku ženama žrtvama nasilja	DA	NE	/	NE	NE	NE	NE	NE
S koliko sredstava godišnje?	kroz redovite poslove	/	/	/	/	/	/	/
c) Udruge koje promoviraju ravnopravnost spolova	NE	/	/	NE	NE	NE	DA	DA
S koliko sredstava godišnje?	/	/	/	/	/	/	/	20.000 ?

Mostar

*"Grad Mostar je ranije dodjeljivao novčana sredstva za Žena BiH – sigurna kuća, međutim Proračun je smanjen te nažalost nema dovoljno sredstava za nastavak financiranja."

1. Jesu li kategorije „žena žrtva nasilja ili hitnost smještaja žena žrtava nasilja i njihove djece“ relevantne (bodovane) u kriterijima za dodjelu socijalnih stanova?

Čapljina	Čitluk	Jablanica	Konjic	Mostar	Neum	Prozor-Rama	Stolac
*	/	NE	NE	NE	NE	NE	**

2. Da li grad/općina trenutno raspolaže stanom koji bi mogao biti dodijeljen ženi žrtvi nasilja?

Čapljina	Čitluk	Jablanica	Konjic	Mostar	Neum	Prozor-Rama	Stolac
*	NE	NE	NE	NE	NE	NE	**

3. Postoje li planovi u budućnosti za osiguranje prostora za zbrinjavanje žena žrtava nasilja?

Čapljina	Čitluk	Jablanica	Konjic	Mostar	Neum	Prozor-Rama	Stolac
*	/	NE	NE	NE	NE	NE	**

*Centru za socijalni rad nije poznato. Upitnik nije popunjen.

**Centar za socijalni rad Stolac prosljedio je naš upitnik Službi graditeljstva i obnove općine Stolac iz koje nisu odgovorili.

- Nema posebnog zakona na nivou entiteta ili kantona koji reguliše pitanje socijalnog stanovanja.
- Država, odnosno entiteti donose mjere socijalnog stanovanja u okviru npr. Akcionog plana za rješavanje problema Roma ili na osnovu projekata međunarodnih organizacija o socijalnom stanovanju po osnovu pripadnosti određenim grupama kao što su izbjegla/raseljena lica, „skupinama osoba u nepovoljnoj socijalnoj situaciji,“ itd.

[37-godišnja majka jednog djeteta, zaposlena sa srednjom stručnom spremom, iz Bijeljine, žrtva nasilja u porodici, iznosi svoje mišljenje o potrebnoj podršci:

„Mi smo svjesni da je naše društvo siromašno, da je stvarno fantazija da nam neko kupuje kuće ili stanove, ali neka prva pomoć, znači tri mjeseca, šest mjeseci, mjesec, bilo šta dok se ne snađeš... Pomoć pri zapošljavanju, prvenstvo pri zapošljavanju, znači majkama sa djecom koje su preživjele ovakve traume, mjesec-dva je zbrinuti, pa nije bitno, samo da ima kupatilo. Pa može i da se iznajmi nešto, pa da se tu jednostavno vrte, smjenjuju...kada se snađe jedna dođe druga i tako...“]

- Vlada FBiH usvojila je prijedlog 'novog' Zakona o zaštiti od nasilja u porodici koji je upućen u Parlament FBiH. Sačinjeni su amandmani sa obrazloženjima i dostavljeni parlamentarkama koje su izrazile spremnost da u dva parlamentarna radna tijela održe zajedničku raspravu o zakonu. NVO su dogovorile da zagovaranje ima sljedeće prioritete:
 - osiguran rad i finansiranje sigurnih kuća u Zakonu,
 - jasno regulisanje procedure za izricanje zaštitnih mjera i kažnjavanje počinitelaca koje se neće temeljiti samo na izjavama žrtve nasilja,
 - jasno regulisanje osnovnih procedura po kojima će biti obavezne postupati sve institucije i NVO koje pružaju pomoć i zaštitu žrtvama nasilja nakon prijave slučaja nasilja kako bi se umanjila različitost u postupanju ne samo između entiteta već između većih i manjih mjesta, sela i grada, itd.
 - jasno regulisanje praćenja primjene zaštitnih mjera.

Federacija BiH

- INICIJATIVA ZA UNAPREĐENJE SISTEMA
 OBAVEZNOG IZDRŽAVANJA DJECE**

Mjere:	Efekti:
Formirati Fond za posredovanje u naplati izdržavanja	Jednostavan način isplate, bolje praćenje kako za Fond, tako i za dužnika - rasterećenje sudova.
Uvesti index povećanja visine izdržavanja na godišnjem nivou	Visina izdržavanja se automatski usklađuje sa troškovima života, te ne postoji potreba za pokretanjem postupka izmjene sudske odluke.
Jasno odrediti uslove za ostvarivanje prava na izdržavanje	Lica unaprijed upoznata sa mogućnostima ostvarivanja prava na izdržavanje.
Uvesti kaznenu mjeru oduzimanja vozačke dozvole i pasoša za neplaćanje izdržavanja	Prakse pojedinih zemalja pokazala da su takve mjere vrlo efektne, a ujedno dužnici plaćaju izdržavanje.
Pružiti sudu pravo pribavljanja informacija u vezi sa materijalnim stanjem dužnika	Odnosi se na pretraživanje po jedinstvenom matičnom broju – za dužnike koji kriju imovinu.

Republika Srpska